

Предизвикателства пред транссексуалните лица

Забранена е всяка форма на дискриминация, основана по-специално на пол ... или сексуална ориентация.
Харта на основните права на Европейския съюз (член 21)

При раждането ни нашият пол (мъжки или женски) се определя официално въз основа на нашите физически белези. Възможно е обаче така определеният пол да не отговаря на нашето полово самоопределяне, т. е. начина, по който чувстваме и възприемаме нашия пол. Транссексуални са лицата, които имат и/или изразяват своето полово самоопределяне различно от определения при раждането им пол.

Транссексуалните лица могат да изразяват своето полово самоопределяне по различни начини. Тези от тях, които желаят по-трайни физически промени, могат да се подложат на хирургическа операция или да приемат хормони. Този процес може да отнеме няколко години и невинаги води до пълна промяна на официално определения пол („смяна на пола“). Половото самоопределяне може да се изразява и чрез употреба на облекло и козметика (лицата, които практикуват това, са известни като „кросдресъри“ или „трансвестити“).

Трябва да се отбележи, че транссексуалните лица срещат дискриминация и трансфобия, основани на половата им идентичност, а не непременно заради тяхната сексуална ориентация. Транссексуални лица могат да бъдат хетеросексуални, хомосексуални или бисексуални.

Защита от дискриминация

Транссексуалните лица страдат от дискриминация, често в по-голяма степен от лесбийките, гейовете и бисексуалните лица, особено в областта на заетостта. Транссексуалните лица, които разкриват половото си самоопределяне на работното място, са подложени по-често на тормоз в сравнение с техните колеги и в някои случаи им се налага да сменят работата си.

Антидискриминационното законодателство на ЕС забранява дискриминацията, основана на пола, на работното място. Съдът на Европейските общности е постановил, че транссексуално лице, което е било подложено на дискриминация, може да получи защита на основание на забраната на дискриминацията, основана на пола, ако е сменило напълно пола си или е в процес на пълна смяна на пола. Не е уточнено, обаче, дали други транссексуални лица (които не са се подложили или не се подлагат на хирургическа операция) се ползват със защита.

Държавите-членки са възприели различни подходи:

В 12 държави-членки (Белгия, Дания, Франция, Ирландия, Италия, Латвия, Нидерландия, Австрия, Полша, Словакия, Финландия и Обединеното кралство) дискриминацията срещу транссексуалните лица се счита за форма на дискриминация, основана на пола. Обикновено, обаче, транссексуалните лица не са обект на защита като категория. Вместо това те биват включвани в приложното поле на нормите относно дискриминацията, основана на пола, чрез практиката на националните съдилища.

В 11 държави-членки (България, Кипър, Чешката република, Естония, Гърция, Литва, Люксембург, Малта, Португалия, Румъния и Словения) дискриминацията срещу транссексуалните лица не се разглежда като дискриминация, основана на пола или на сексуалната ориентация. Не е ясно дали в тези държави транссексуалните лица са обект на защита от дискриминация.

В 2 държави-членки (Германия и Испания) дискриминацията срещу транссексуалните лица се счита за форма на дискриминация, основана на сексуалната ориентация.

В 2 държави-членки е въведено специално основание за дискриминация. В Унгария това основание е формулирано като „полово самоопределяне“, а в Швеция като „самоопределяне или изразяване на транссексуалност“.

Правото на смяна на пола и юридическо признаване на такава смяна

Друг въпрос, който засяга транссексуалните лица (тези, които се подлагат на смяна на пола), е свързан с правото им да сменят пола си и с официалното признаване на такава смяна. Европейският съд по правата на човека е постановил, че административните органи:

- трябва да позволяват на физическите лица да се подлагат на операция за смяна на пола;
- трябва да признават официално сменения пол и правото на встъпване в брак с лице от противоположния пол.

Съществуват, обаче, нерешени проблеми:

- повечето държави-членки налагат строги условия за подлагане на хирургическа операция, които могат да включват приемане на консултации и получаване на предварително разрешение. В Чешката република например операциите се одобряват от петчленна комисия, чийто състав включва двама лекари и юрист;
- четири държави-членки (Ирландия, Люксембург, Латвия и Малта) все още не признават юридически сменения пол и правото на встъпване в брак;
- девет държави-членки налагат строги условия на лицата, които желаят да сменят собственото си име, като например изискване за представяне на медицински доказателства;
- на повече от 80 % от транссексуалните лица, обхванати от проучвания на цялата територия на ЕС, е отказано държавно финансиране за хирургическа или хормонална интервенция, а повече от половината са съобщили, че са финансирали сами своята интервенция;
- много медицински специалисти не желаят или не са подготвени да предложат такава интервенция.

ПРАВО НА ЕДНАКВА ЗАЩИТА

Антидискриминационното законодателство на ЕС следва да забрани изрично дискриминацията, основана на половото самоопределяне. Това законодателство следва да защити всички лица, които изразяват полово самоопределяне, различаващо се от определения при раждането им пол, като кросдресърите и трансвеститите, а не само лицата, които са се подложили или се подлагат на хирургическа операция.

Тази листовка е изготвена въз основа на два доклада: „Хомофобия и дискриминация, основани на сексуалната ориентация и половото самоопределяне в държавите-членки на ЕС — Част 1: Правен анализ“, публикуван от Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) през юни 2008 г., и „Хомофобия и дискриминация, основани на сексуалната ориентация и половото самоопределяне в държавите-членки на ЕС — Част 2: Социално положение“, публикуван през март 2009 г.

Пълният текст на доклада е достъпен на следния адрес: <http://fra.europa.eu>

Всички публикации на Агенцията на Европейския съюз за основните права можете да поръчате безплатно на уебсайта на Агенцията.

При възникване на въпроси във връзка с настоящия превод направете справка с английския текст, който е оригиналният и официален текст на документа.